350
M 18
VÁROSI KÖNYVTÁR TATA K/215707
BELTÖRTÉNET KÉZIRAT REV. 2017.

LIII. évfolyam. 15. szám. Megjelenik minden vasárnap. Budapest, 1985 április 14.

MAGYAR KÖZIGAZGATÁS

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II., Pasaréti-ut 6.

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

Előfizetési ára: az 1935. évre..... 28 pengő.

Alapitotta: BONCZA MIKLÓS

Főszerkesztő: Dr. NÉMETHY KÁROLY

Szerkesztik: Dr. NÉMETHY IMRE és Dr. MÁRTONFFY KÁROLY

A közoktatásügyi igazgatás ujjászervezése.*

Irta: *Hóman Bálint*, m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter.

Korunk nemzetpolitikai problémái közt előkelő helyet foglal el a nemzetnevelés problémája. A világszerte duló gazdasági, társadalmi, politikai és az ezeknek alapul szolgáló lelki válságból való kibontakozás kérdése elsősorban nevelésügyi probléma. A nemzetek élete csak ugy lehet egészséges, csak ugy haladhat helyes irányban, ha a nemzeti művelődés egysége, a nemzethez tartozók világszemléletének egyöntetüsége biztositva van. Ennek azonban előfeltétele az iskolai nevelés egysége, a köznevelés céltudatos irányitása. Nevelési és oktatási rendszerünk mai hiányait, fogyatékosságait és hibáit ismerve, tehát mindent el kell követnünk ezek pótlására, kiegészitésére, orvoslására. Mivel pedig mindezek jórészben közoktatásügyi igazgatásunk szervezetének avultságára vezethetők vissza, a művelődési és nevelési egység biztositásának legelső és legcélravezetőbb eszköze közoktatásügyi igazgatásunk ujjászervezése. E célt szolgálja a közoktatásügyi igazgatásról szóló törvényjavaslatom, melynek rendelkezései utján a közoktatásügyi igazgatást a mainál lényegesebben egyszerübbé kivánom tenni s a köznevelés irányitásában és felügyeletében az egyöntetüséget és szakszerüséget óhajtom biztositani.

Törvényjavaslatom egész elgondolásával és felépitésével szervesen kapcsolódik az államszervezet és közigazgatás észszerübbé és korszerübbé tételére irányuló kormányzati elgondolásba: a magyar királyi kormány irányitása mellett évek óta folyó racionalizálási munkálatokba. E munkálatok kezdetben a miniszterelnök közvetlen irányitása mellett, dr. Magyary Zoltán egyetemi tanár vezetésével folytak; majd dr. vitéz Keresztes-Fischer belügyminiszter irányitása és vezetése alá kerültek, s jelenleg is a belügyminiszter hatáskörébe tartoznak, ami a racionalizálás általános közigazgatási vonatkozásainál fogva természetszerü. Az általános igazgatás átszervezését azonban meg kell előznie az egyes szakigazgatási ágak korszerü átszervezésének és csupán e szakigazgatási ágak saját adminisztrációjának és az általános igazgatásba kapcsolódó részleteinek átszervezése után kerülhet sor a közigazgatás egész épületének megujitására. A tapasztalat ugyanis azt bizonyitja, hogy a közigazgatás egyszerüsitésére és észszerüsitésére irányuló törekvések sokszoros kudarcának, a mult számos felesleges erőpazarlásának oka éppen az volt, hogy e törekvések érvényesitését mindig az általános igazgatás, a belügyi igazgatás keretében kezdték. A helyes uton az első lépés és egyszersmind Gömbös Gyula kormányának az új országgyűlés elé kerülő első reformjavaslata: a közoktatásügyi szakigazgatásról szóló törvényjavaslatom.

E törvényjavaslat eleget igyekszik tenni a közigazgatás-tudomány általános követelményeinek is; tudatos elgondolással valósitja meg a tanügyi igazgatási szervezetnek s ennek keretén belül a személyzet kiválasztásának és a közigazgatási eljárásnak a reformját. Mindhárom irányban felvilágositást ad a törvényjavaslat általános és részletes indokolása és itt csupán két kérdést kivánok érinteni: az uj szervezet történeti előzményeit és az uj rendszerben a személyi kiválasztás kérdését.

A törvényjavaslat rendelkezéseinek életbelépte után működő tanügyi hatóságok analogiái feltalálhatók Európa más államaiban, igy Franciaországban, Németországban, Ausztriában is. A törvényjavaslat azonban e külföldi példák megfelelő értékelése és figyelembevétele mellett mégsem e külföldi analogiák alapján indult el, hanem a hazai fejlődésben kereste meg és találta fel azt az intézményt, amelynek korszerü átszervezésével, illetőleg felujitásával a közoktatásügyi igazgatás és iskolafelügyelet nehéz problémái hiánytalanul megoldhatók lesznek. Az átszervezés voltaképen ujjászervezés is.

* Fenti cím alatt egyidejüleg nagyértékű és bizonyára általános — nem csupán a szakkörökre korlátozódó — érdeklődést keltő munkálat jelent meg, amelynek előszavát a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr szíves engedélye alapján teljes terjedelmében közöljük. A mű felöleli általános és részletes indokolásával együtt a közoktatásügyi igazgatás ujjászervezéséről szóló törvényjavaslatot, amely mint első reformjavaslat kerül a közeljövőben összeülő új országgyülés elé. A könyv tartalmaz továbbá egy igen gazdag adatgyüjteményt, amely a közoktatásügyre vonatkozó 11 statisztikai táblázatból (kisdedóvodák, elemi népiskolák, gazdasági iskolák, tanonciskolák, gyógypedagógiai intézetek, polgári iskolák, képzőintézetek, felső kereskedelmi iskolák és kereskedelmi szaktanfolyamok, középiskolák megoszlása tankerületek, jelleg és tanerők száma szerint), a közoktatásügyi igazgatást szemléltető 7 grafikonból (a vallás- és közoktatásügyi igazgatás szervei, ezek illetékessége, az igazgatás szerkezete, a közoktatás felépitése a törvényjavaslat alapján, a magyar iskolarendszer tervezete, a székesfehérvári tankerület szerkezete, a vallás- és közoktatásügyi miniszterium ügybeosztása), végül a közoktatásügyre vonatkozó négy térképből (tankerületek, népiskolák, középfoku és szakiskolák, középiskolák térképéből) áll.

Kivánatos volna, hogy minden törvényjavaslat ilyen gondos előkészités után és ilyen adatgyüjteménnyel ellátva kerüljön a törvényhozás elé, mert ekkor valóban „mindenki maga alkothat véleményt — mint Hóman miniszter ur nagyértékü előszavában mondja — a törvényjavaslat időszerüségéről és felépitéséről."

Értesülésünk szerint „A közoktatásügyi igazgatás ujjászervezése" czimű művet az országgyűlés minden tagja megfogja kapni. *Szerk.*

Visszatérés a XIX. század specializáló és atomizáló rendszerétől a XVIII. század összefogó, szintétikus rendszeréhez. Az uj közoktatásügyi hatóság, a tankerületi királyi főigazgató, egyenes utóda lesz az 1777. évi Ratio Educationis egykori főigazgatójának.

A személyi kiválasztás fontosságára a vallás- és közoktatásügyi tárca átvétele óta minden adott alkalommal rámutattam, sőt kormányzati politikámnak valósággal központi gondolatává tettem a szelekció problémáját. A közérdek ellen valónak tartom, ha vezető pozicióba olyanok kerülnek az anciennitás alapján, akiknek arra sem rátermettségük, sem szellemi minősültségük nincsen; mert minden intézmény, rendszer és reform elgáncsolói azok az egyének, akik hivatásérzés és kötelességtudás, másszóval képességek nélkül vesznek részt azok „megvalósításában". Elismerem, hogy a szolgálatát kifogástalanul ellátó átlagtisztviselőnek igénye van megfelelő fizetésbeli előléptetésre, de vezető pozicióhoz joga csak annak lehet, akinek alkalmas lelki habitusa, magasabbrendü szellemi képessége és irányító készsége van. S ha ez a megállapitás általánosságban helyes, sokszorosan érvényes a közoktatásügyi és közművelődésügyi igazgatás terén, ahol a vezető tisztviselők egész generációk nevelésének irányitását tartják kezükben. A közoktatásügy vezető tisztviselői között fokozatosan nagyobb teret kell adnunk azoknak a férfiaknak, akik nem a magas állástól kapnak diszt, hanem maguk adnak állásuknak sulyt és tartalmat. Épp ezért a formai minősítés tekintetében ragaszkodnom kellett az általános igazgatásban és más szakigazgatási ágakban működő tisztviselőkétől eltérő gyakorlathoz. A törvényjavaslat a tanügyi fogalmazói személyzet részére kétféle képesitést, jogit avagy tanárit ir elő. Csupán e kétféle képesités szerencsés vegyitése eredményezheti azt a magas szinvonalu vezető tisztviselői kart, amelyre a közoktatásügyi igazgatásnak szüksége lesz. Az igazgatás — annak legbelsőbb lényege szerint — jogászi munka s ezért a jogi képesitésü tisztviselőket sohasem nélkülözheti. A vallás- és közoktatásügyi igazgatásnak is tulnyomórészben jogásztisztviselőkre kell támaszkodnia; reájuk még a szorosan vett szakigazgatási, pedagógiai kérdések elbirálása tekintetében is nagy feladat vár. Mellettük azonban pedagógus és filozófus tisztviselőkre, főleg főtisztviselőkre is szükség van, mert a nagy nevelésügyi problémák megoldására a minisztérium csak ezek közreműködésével képes. A közoktatásügyi miniszterium legnagyobb alkotásai éppen ezeknek a szakértő miniszterális és iskolafelügyeleti főtisztviselőknek — Csengery Antalnak, Tanárky Gedeonnak, Klamarik Jánosnak, Hóman Ottónak, Halász Ferencnek, az újabbak közül Fináczy Ernőnek és Kornis Gyulának — nevéhez fűződnek, s ez kétségtelenül igy lesz a jövőben is.

A törvényjavaslat a maga szükszavuságával csupán leszürt eredménye két esztendő céltudatos, komoly és minden részletre kiterjedő hivatali munkájának. Egészében a statisztikai adatok, költségvetési tételek, grafikonok és térképek hatalmas anyagának négy pillérén nyugszik a törvényjavaslat s épp ezért indokoltnak tartom, hogy ez a nagy fáradsággal és szakértelemmel összehozott anyag ne merüljön el az irattárakban, hanem közzététessék s belőle mindenki maga alkothasson véleményt a törvényjavaslat időszerüségéről és felépitéséről. Ez adatgyüjtemény közrebocsátásával betekintést óhajtok adni a törvény előkészitésének műhelyébe, a javaslat kidolgozásának sokszempontu, fáradságos munkájába s ez alkalommal meleg köszönetemet fejezem ki e munkálatokban résztvett összes munkatársaimnak s közöttük legelsősorban dr. Kósa Kálmán miniszter osztálytanácsosnak és dr. Mártonffy Károly egyetemi magántanárnak, akik a javaslat előkészitési munkálatának irányitását és oroszlánrészét végezték.

Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában,
Amen.

A gyakorlati közigazgatási vizsga anyaga.

A belügyi igazgatási szakvizsga anyaga.

6. Pénzügyi közigazgatás.

a) A pénzügyi közigazgatás szervezete.

Az állami szerveknek és pedig a felső hatóságoknak (pénzügyminisztérium, közigazgatási biróság, hatásköri biróság legfelsőbb állami számvevőszék, az adó- és illetékigazgatás közép- és alsófokú hatóságainak és hivatalainak (pénzügyigazgatóságok, központi dij- és illetékkiszabási hivatal. m. kir. adóhivatalok, székesfővárosi kerületi adófelügyelőségek és forgalmi adóhivatalok) szervezetére, hivatására és hatáskörére vonatkozó jogszabályok, továbbá a földadókataszter igazgatása szerveinek (állami háromszögelő hivatal, állami földmérési térképtár, állami földmérési felügyelőségek, kataszteri helyszinelési felügyelőségek), a dohányjövedék igazgatása szerveinek (dohányjövedéki központi igazgatóság, dohánybeváltó hivatalok, dohánygyárak és dohányáruraktárak), valamint a vámjövedék igazgatási szerveinek (központi vámigazgatóság, fő- és mellékvámhivatalok) és egyéb hatóságok, hivatalok, szervek (központi illetményhivatal, központi állampénztár, m. kir postatakarékpénztár, biztosító magánvállalatok felügyelő hatósága, főfémjelző és fémbeváltó hivatal, pénzverő hivatal, műszaki és cukorgyári ellenőrzés, pénzügyőrség, vámőrség, állami nyomda) hivatására és hatáskörére vonatkozó jogszabályok főbb vonásokban, nemkülönben a kir. törvényszékeknek és ítélőtábláknak a pénzügyi közigazgatásban való szerepére és a kincstár jogügyi képviseletére vonatkozó ismeretek.

Az önkormányzati szerveknek és az általános közigazgatás más szerveinek (főispán, törvényhatóság első tisztviselője és testületi szervei, közigazgatási bizottság és annak adóügyi bizottsága, főszolgabíró, városi adóhivatal és községi elöljáróság), valamint az adófelszólamlási bizottságnak a pénzügyi közigazgatásban való szerepére vonatkozó jogszabályok.

b) Alapfogalmak:

A pénzügytan és a pénzügyi jog fogalma. Közadó, közadók módjára behajtandó köztartozás, adórendszer, egyenesadók, forgalmi adók, fogyasztási adók, illetékek, díjak, jövedékek és egyedáruságok, együttes adókezelés fogalmi meghatározása. Adózási alapfogalmak (adóalap, adóalany, adótárgy, adótétel, adófizető stb.).

c) Az államot illető közszolgáltatásokra vonatkozó jogszabályok:

Az egyenesadók köréből: a földadó alanyaira, tárgyára, alapjára, földadó kataszterre, birtokivre, nyilvántartásokra, elemi károkra, továbbá a házadó alanyaira, tárgyaira, alapjára, mentességekre, valamint adókedvezményekre és azok engedélyezése körüli eljárásra, nemkülönben a társulati, a jövedelem- és vagyonadó, a rokkant-ellátási adó alanyaira, tárgyaira, adóalapjaira, továbbá valamennyi egyenes adóra nézve az igénybevehető jogorvoslatokra vonatkozó jogszabályok főbb vonásokban.

A forgalmi adórendszerünk alapismeretei, általános forgalmi adó és adóváltságok, fényűzési, cukorrépa, hús és lisztforgalmiadó, vámforgalmiadó, értékpapir forgalmiadó alapelvei.

A fogyasztási adók alapelvei és különösen a szeszadó tárgyaira, a szeszadó nemeire, a szeszfőzdék nemeire, a szesz adómentes felhasználására, az élesztő-, sör- és cukoradók tárgyaira, az ásványolajadó tárgyaira és az adómentes felhasználás lehetőségeire, gyújtószer, (tűzkő), szivarkahüvely és papiradó, villamos fényforrás és elektróncsőadó tárgyaira vonatkozó jogszabályok általában.

Az állami egyedáruságok és jövedékek (dohány-, sójövedék, robbanóanyag és lőpor, mesterséges édesítőszerekre vonatkozó, határvám, italmérési, lottó-, fémjelzési és postajövedék) alapelvei, továbbá a dohánytermelési, eladási és italmérési engedélyek nemeire, az italmérések engedélyezésére és az engedélyek elvonására vonatkozó jogszabályok főbb vonásokban.

Az illetékek köréből a vagyonátruházási illetékek — ide számítva az illetékegyenértéket is, — nemei és tárgyai; az okirati illetékek fogalma és tárgya általánosságban, áruszállítási, bérleti és haszonbérleti szerződések, bizonyitványok, számlák, nyugták, marhalevelek, vadászjegyek, fegyveradó igazolványok, halászjegyek és váltók illetékére, általában a gyakrabban előforduló okiratok illetékére vonatkozó jogszabályok; a törvénykezési illeték alapelvei különös tekintettel a községi bíráskodásra; a közigazgatási illetékekre vonatkozó jogszabályok, különös tekintettel a beadványok, jegyzőkönyvek, felzetek és mellékletek, kiadványok illetékeire és az illetékmentességekre, valamint a leletezésre, az illetékek esedékességére és lerovási módjaira vonatkozó jogszabályok főbb vonásokban.

Egyéb állami közszolgáltatások köréből: a közuti gépjárművek közuti adójának alapelvei, bányailletékek, szénjogi térilleték, erdőkezelési-, testnevelési járulékok, bűnügyi költségtérítmények, tagositási költségek, állami inségkölcsönök és állami előlegek általános fogalmai, beszedésükre és behajtásukra vonatkozó alapismeretek.

d) A községeket, városokat, törvényhatóságokat illető közszolgáltatások köréből: községi pótadó, közmunka, ebadó, községi és városi vagyonátruházási illetékek, italmérési illeték, bor- és húsfogyasztási adó, útadó stb. alanyaira, tárgyaira. alapjaira, kivetésére, kiszabására, kezelésére, beszedésére, behajtására és a lehető jogorvoslatokra stb. vonatkozó jogszabályok.

e) Egyéb hatóságokat, intézményeket stb. illető közszolgáltatások. Egyházi adók, vízszabályozási járulékok, kereskedelmi és iparkamarai illetékek, mérnökkamarai illetékek és tagsági díjak, országos gazdasági munkáspénztári hozzájárulási díjak, betegség, baleset, valamint öregség, özvegység és árvaság esetére szóló biztosítási járulékok, kéményseprési díjak stb. lényege, kezelésük és behajtásuk alapelvei.

f) A közadók kezelésére vonatkozó jogszabályok. A községek és városok feladatköre az adók kivetésének előkészitésében és az adókivetésekben, továbbá az együttesen kezelt közadók kivetésére, könyvelésére és nyilvántartására, esedékességére, beszedésére és megosztására, fizetési kedvezményekre, késedelmi kamatra és kamat visszatérítésekre, ingó végrehajtásra, ingatlanvégrehajtásra, köztartozások biztosítására, elsőbbségére, elévülésére, törlésére, a községi adókezelés ellenőrzésére, a kivetés s kezelés körüli mulasztások és visszaélések megtorlására, a kártérítési kötelezettségre, kézbesítések módjaira, az adókezelési jutalomra és a jogorvoslatokra vonatkozó jogszabályok.

g) Az adócsalás, valamint a jövedéki kihágás fogalma, ezek büntetése s a büntetésre vonatkozó eljárás főbb vonásokban.

h) Az állami számvitel, valamint az állami pénz- és értékkezelés alapelvei. Hitelek igénylése és rendelkezésre bocsátása. Utalványozási jog és annak gyakorlása. Az utalványozás alapja. Az utalványrendelet kellékei. A számvevőségi ellenőrzés és a számvevőség felelőssége az ellenőrzésért. Az állami bevételek és kiadások könyvelése. Főkönyv, utalványozási jegyzék vezetése, csekkek kiállitása. A Magyar Nemzeti Bank és m. kir. Postatakarékpénztár szerepe az állami pénzkezelésben. Házi pénztárak rendeltetése; bevételek és kiadások teljesítése a házi- és értékkezelő pénztárakban. A számadók (pénztárnok, ellenőr) kötelessége és felelőssége. Naplók és számadások vezetése.

FÖLDMIVELÉSÜGY.

Uj ebtartási szabályrendeletek.

A belügyminiszter f. évi febr. hó 19-én 101.484/1935. IV. szám alatt jóváhagyta *Veszprém* vármegyének III. jkvi 12.732/1934. szám alatt alkotott *ebtartási* szabályrendeletét, amely hét fejezetben (25 §-ban) előbb az ebadó kötelezettségről, azután az ebek bejelentéséről, az ebtartásról, az ebadó alapok kezeléséről és az ebadó jövedelmek felhasználásáról rendelkezik, végül pedig a büntető határozatokat és a záró rendelkezéseket foglalja magában. A szabályrendelet kiegészitő része az ebek bejelentési lapjának, az ebadókivetési lajstromnak (ebadónyilvántartásnak), továbbá az ebadó lefizetéséről szóló nyugtának a mintája.

Ugyanilyen beosztásu és tartalmu szabályrendeletet alkotott a belügyminiszter észrevételei következében és ezeknek szem előtt tartásával — az előzően alkotott szabályrendeletnek hatályon kivül helyezése mellett — *Bács-Bodrog* vármegye is (122. jkvi 14.984/1934. alispáni szám alatt); ezt a belügyminiszter még nem hagyta jóvá. A szabályrendeletek Veszprém vármegye hivatalos lapjának folyó évi 6., illetőleg Bács-Bodrog vármegye hivatalos lapjának folyó évi 9. számában jelentek meg.

PÉNZÜGY.

A m. kir. Közigazgatási Biróság pénzügyi osztályának itéletei:

Jövedelemadó.

J. V. H. Ö. 12. §. **6267/1933. P.**

Az utburkolási járulékot le kell vonni a jövedelemadóalapból.

J. V. H. Ö. 35. §.
19.000/1932. P. M. rend. 4. § **1535/1933. P.**

A szántóföldek értékét akkor is a 19.000/1932. P. M. rendelet alapján kell megállapitani, ha az adóköteles bevallásában tévesen magasabb értékeket vallott be.

Házadó.

H. H. Ö. 22. §. **7284/1930. P.**

A háztatarozás tartama alatt, használhatatlanság miatt üresen álló lakás után, laküresedés cimén, a házadót törölni kell.

H. H. Ö. 22. §. **14.433/1932. P.**

A behajthatatlanság cimén való törlés bejelentésére megállapitott 15 napi határidő akkor veszi kezdetét, amikor a fizetésre való képtelenség nyilvánvalóvá vált.

Forgalmi adó.

3820/1930. M. E. rend. 39. §. **15.330/1931. P.**

A nem átalányozott malom az adót a gabonalevél szerinti helyi ár alapján köteles leróni.

Közuti adó. **8564/1932. P.**

A más tulajdonába átment közuti gépjáróművet terhelő adóhátralékért az uj tulajdonos nem szavatol.

Illetékek.

III. dijj. 14. tét. g) pont. **17.671/1930. P.**

Kéményseprő fellebbezése, kéményseprő munkakerület felállitása tárgyában, illetékköteles.

1914:XLIII. t.-c. 1. §. 1. b). **10.219/1931. P.**

Árverési határnap beszüntetésének nem közlése miatt érvényesitett költségmegállapitási kérvény az 1914:XLIII. t.-c. 1. §-ának 1. b) pontja szerint esik illeték alá.

1920:XXXIV. t.-c. 84. §. **8537/1931. P.**

Kizárólag azon körülmény folytán, hogy az egyes megosztott részeknek az adóérték alapján kiszámitott értéke különböző, az osztályos egyességnél több átvételt nem lehet megállapitani.

1920:XXXIV. t.-c. 81. §. **11.520/1931. P.**

Három örökös társ közül kettőnek a harmadik örökös társ javára, együttesen és ugyanazon okiratta!

történt lemondása esetén a lemondók terhére semmiféle illetéket kiszabni nem lehet és az örökösödési illetéket csak az köteles fizetni, aki a lemondás folytán anyagi előnyben részesült.

1920:XXXIV. t.-c. 89. §. 11933/1931. P.

Egyességi okiratban a szülő részéről gyermekének juttatott tanitási költség és támogatás, mint külön kötelezettség teljesitése, nem esik ajándékozási illeték alá.

1920:XXXIV. t.-c. 104. §. 7119/1931. P.

Három rendbeli tulajdonos közötti csere, amikor mindegyik cserélő fél olyan ingatlant kapott, amely nem annak a tulajdona volt, akinek az ő ingatlana jutott, olyannak tekintendő, mintha az egyik tulajdonos kétszer cserélt volna és igy az illeték az összes ingatlanok ⅔ része után jár (három ingatlan volt).

KÖZMŰVELŐDÉSÜGY.

Közoktatásügy.

A községi jegyzők feladata a tankötelesek törzskönyvezése és nyilvántartása körül.

Nyilván kell tartani mindazokat a gyermekeket, akik hatodik életévüket betöltötték és tizenötödik életévüket még nem haladták meg, vagy tizenötödik életévüket betöltötték ugyan, de a tankötelezettséget reájuk vonatkozólag a kir. tanfelügyelőség meghosszabbította.

A tankötelezettséget az 1921:XXX. törvénycikk szerint és a 130.700/1922. VKM. sz. rendeletben megszabott törzskönyvekben a községi elöljáróság tartja nyilván. A törvény elrendeli, hogy minden község — még ahol iskola nincs is — köteles a tankötelesekről törzskönyvet vezetni; az önálló puszták vagy telepek a községen kívül önállóan kötelesek a törzskönyvet felfektetni és vezetni.

A községek által vezetett törzskönyvbe fel kell venni minden tankötelest tekintet nélkül arra, hogy közép- vagy szakiskolában folytatják tanulmányaikat. A tankötelezettséget nem a szülők, hanem a tankötelesek tényleges lakása szerint kell nyilvántartani.

A tankötelezettséget a népszámlálás alkalmával írják össze, azonban ettől függetlenül, ott ahol legalább három év eltelt, a vallás- és közoktatásügyi miniszter elrendelheti a tankötelesek külön összeírását. Az összeírási költség az illető községet terheli. Az összeírást az illetékes tanerők végzik megfelelő díjazás (napidíj) és a szükséges fuvar ellenében.

A háztartások fejei minden év május hó 1-ig kötelesek a háztartásukban levő tankötelesek a ház, major, tanya stb. tulajdonosánál bejelenteni; a tulajdonosok május 15-ig az összegyűjtött adatokat bejelenteni kötelesek az illetékes községi elöljáróságnál. A bejelentett adatokért a bejelentő felelős.

Az anyakönyvi hivatalok minden év május hó 15-ig kötelesek a születési anyakönyvből kiírni és kimutatásba foglaltan bejelenteni mindazokat a gyermekeket, akik szeptember 1-ig betöltik a hatodik életévüket. A halotti anyakönyvekből pedig ki kell írni és bejelenteni az elöljáróságnál azokat a tankötelezettséget, akik az előző évi május 15. napja óta elhaltak.

A tankötelezettséget a tankötelezettséget törzskönyvbe vételéről a községi elöljáróságok kötelesek gondoskodni, úgyszintén arról is, hogy az elkötözött tankötelezettséget törzskönyvi lapja az illetékes községi elöljárósághoz elküldessék.

Minden népiskola igazgatója köteles bejelenteni a tanév végén azokat, akiknek a tankötelezettségi idejét meghosszabbították.

A tankötelezettséget vonatkozó törzskönyvet kis- és nagyközségekben a kör-, illetőleg községi jegyző vezeti. Ha az illető jegyző hivatalos elfoglaltsága miatt nem vezethetné a törzskönyvet, úgy a főszolgabíró útján kérheti az illetékes tanfelügyelőt arra, hogy a községben működő népiskola valamelyik tanerője végezze a törzskönyvezést.

Nyilvános elemi népiskolák tanerői a törzskönyvvezetői megbízást elfogadni kötelesek; a díjazást a kir. tanfelügyelőség meghallgatása után, a törvényhatóság első tisztviselője állapítja meg. A törzskönyvvezető fegyelmileg is felelős a hatáskörébe utalt tennivalók pontos elvégzéséért.

A törzskönyvhöz szükséges nyomtatványokat a vallás- és közoktatásügyi miniszter állíttatja elő és ő gondoskodik arról, hogy ezeket a községeknek megfelelő díj ellenében kiszolgáltassák. A nyomtatványok elkészítésére az Egyetemi Nyomda kapott megbízást.

A törvénynek a jegyzői kar szempontjából igen sérelmes része, hogy a tankötelesek nyilvántartásánál a községi jegyzőket bízzák meg a törvény rendelkezéseinek pontos végrehajtásával és teszik egyúttal felelőssé is olyan dolgokért, amelyeket az iskolai hatóságok, illetőleg a tanerők sokkal könyebben és jobban tudnak elvégezni és amire nézve sokkal illetékesebbek a községi jegyzőknél.

Ha ki lehetett mondani, hogy abban az esetben, ha a jegyző nem tudná hivatalos elfoglaltsága miatt elvégezni a törzskönyvvezetést, a törzskönyvvezetői megbízást a tanerő köteles elfogadni, akkor a törvény már eleve kimondhatta volna azt is, hogy az iskolai hatóságok, illetőleg a tanerők kötelesek a törzskönyvezéssel kapcsolatos tennivalókat ellátni.

Amint ismeretes, a törvény szelleme annak biztosítására irányuló törekvésben jut legfőképpen kifejezésre, hogy a tankötelesek tényleg járjanak is az iskolába; ne csak papíroson legyen meg az iskoláztatási kötelezettség, hanem legyen mód, hogy kényszerítő eszközöket alkalmazhasson a hatóság azok ellen, akik a nagy horderejű intézkedéseket tartalmazó törvény rendelkezéseit nem tartják és nem tartatják be.

Elég szomorú, hogy csak nehezen látják be sokan a törvénynek azt a nagy fontosságú gondolatát, hogy az országot teljesen meg akarja szabadítani az analfabétizmustól. Bár tudjuk azt, hogy a mai iskoláztatás elé a falvakon, különösen tanyai községekben sok akadály kerül, mégis csak elérte a törvény azt, hogy ma már a fiatalabb generációban, hacsak nem tanyákon szolgáló gazdasági cselédekről van szó, alig van analfabéta.

A tankötelezettség teljesítésének biztosítása végett a birságolást megelőzően intésnek van helye; ennek gyakorlása céljából azonban szükséges, hogy a községi elöljáróságnak a mulasztásokat hivatalosan közölje az iskolai hatóság. Ezt szolgálják az iskolai mulasztási kimutatások, melyeket az iskolai hatóságok tartoznak készíteni az igazolatlanul mulasztó tankötelesek gyermekekről és pedig akár a mindennapos elemi, akár a gazdasági ismétlő iskolák mulasztó tanulóiról. A törvény fegyelmi felelősség terhe mellett kötelezi a tanítókat, hogy a tanulókat kötelesek naponkint pontosan számba venni és a mulasztókat kimutatni.

A törvény felsorolja azokat az eseteket, amikor a tanítónak a mulasztást igazoltnak kell vagy lehet vennie. Minthogy a kimutatás elkészítése az iskolai hatóság kötelessége, nem kívánom felsorolni a törvényben meghatározott azokat az eseteket, melyekben a mulasztást igazoltnak lehet tekinteni.

A tanító, vagy iskolai hatóság az iskolai mulasztókról, vagy az istentiszteletről elmaradottakról mulasztási kimutatást köteles készíteni a tanév első két hónapjában hetenkint, később kéthetenkint. A kimutatásba fel kell venni mindazokat, akik a mulasztás, vagy elmaradás okát nem igazolták, vagy bejelentették ugyan a mulasztást, de az elmaradás vagy mulasztás oka nem volt figyelembevehető.

A kimutatást kitöltés után az iskolai hatóság átteszi a községi elöljárósághoz, de csak akkor, ha már az illető tanuló másodszor mulasztott, mert az első mulasztásnál az iskolai helyi hatóságnak kötelessége írásbeli intést kibocsájtani a mulasztó gondviselője részére.

A másod- és harmadízben kimutatott mulasztók gondviselőit az elöljáróság az 1921:XXX. t.-c. 9. §-a értelmében mulasztott félnaponkint 16 fillér, illetőleg 32 fillérnyi pénzbírsággal sujtja.

A továbbképző népiskolai mulasztásoknál az elöljáróság a második mulasztás esetén 2 pengő, a harmadik mulasztás esetén 4 pengő pénzbirsággal sujthatja, a mulasztott félnapokra való tekintet nélkül, a mulasztók gondviselőit.

Amennyiben a mulasztók már negyedízben vagy ennél többször kerülnek a mulasztási kimutatásba, úgy a törvény szerint a község bírája fegyelmi felelősség terhe mellett köteles a kimutatást az elsőfokú rendőrhatósághoz (a főszolgabíróhoz) a kihágási eljárás megindítása végett beterjeszteni.

Bár a törvény a községi bírákat teszi fegyelmileg felelőssé a kimutatások beterjesztése körüli mulasztásokért, mégis csak a községi jegyzők vannak ezzel is érintve, mert a kimutatásokat nem a bírák továbbítják és a kimutatás mellé csatolt erkölcsi, vagyoni bizonyítványokat sem a bírák készítik, hanem a községi jegyzők vagy beosztott tisztviselők. Ez a munka is elsősorban az iskolai hatóságok munkakörébe tartozik, éppúgy, mint a törzskönyvezés, mert az iskolai hatóság az, amely ismeri a mulasztók viszonyait és állandóan foglalkozik a tankötelesekkel; így a legfontosabb érdeke is, hogy teljesen tiszta képet kapjon állandóan az iskolai ügyekkel szorosan összefüggő ténykedésekről. Nem helyes tehát, hogy a törvény az iskolai hatóságot ezen a téren mentesíti és minden bajt és felelősséget a községi elöljáróság terhére ró.

A törvény módot ad arra, hogy a tankötelezettséget, akik bizonyos előfeltételekkel rendelkeznek, fel lehet menteni a népiskolába való járás kötelezettsége alól.

A törvény szerint a következő okok miatt lehet a felmentést megadni:

1. ha a gondviselő az iskolaköteles taníttatását házilag vagy magánintézetben biztosítja;
2. ha a tanköteles szellemileg vagy testileg fejletlen;
3. ha az iskolábajárás a tanköteles biztonságát veszélyezteti;
4. ha a tankötelest valamely szervi fogyatkozása akadályozza a tanulásban;
5. ha a tanköteles ragályos vagy undorító betegségben szenved;
6. ha a tanköteles elmebeteg vagy gyengeelméjű;
7. ha helyhatósági bizonyítvánnyal igazolva van, hogy a tanköteles a községtől távoleső tanyán lakik, illetőleg a lakás az iskolától 12 éven aléli tankötelesnél 3.5 km, míg 12 éven felüli tankötelesnél 5 km távolságra fekszik;
8. ha az iskola megközlítéséhez feltétlenül szükséges közlekedési eszköz (vasút, komp, stb.) az év bizonyos szakában szünetel;
9. ha az iskolába vezető út az év valamely szakában járhatatlan, illetőleg az azon való közlekedés a tanköteles testi erejét és életkorát tekintve, veszélyes.

Azért kívántam ily részletesen ismertetni a községi jegyzők munkakörébe tartozó iskolamulasztási ügyet, mert bizony igen sok dolgot ad nagyobb községben a beosztott tisztviselőnek az iskolamulasztási ügyek hozzáértő és lelkiismeretes elintézése.

Az iskolamulasztási bírságolás jogát arra kell felhasználni a községi jegyzőknek, vagy beosztott tisztviselőknek, hogy a bírság kiszabása és a határozat megmagyarázása alkalmával a szülők és gondviselők lelkére beszélhessenek.

Meg kell értetni a falusi emberekkel, hogy a törvény szigora csakis az ő javuk előmozdítására van, példákkal kell illusztrálni előttük, hogy mennyi előnye származik minden embernek abból, ha legalább a falusi elemi iskolát és továbbképző gazdasági ismétlőiskolát elvégzi.

A mai kor nem engedi meg, hogy elmaradott emberek éljenek a nagy versengésben, mert ha valamelyik nép nem érett meg a kulturára és nincsen meg benne az a szükséges előképzettség, amely a mai nehéz gazdasági élet küzdelmeinek megismeréséhez és a nehézségek leküzdéséhez szükséges, úgy az a nép elveszett; nem állhatja azt a nagy vihart, amiben ma mindannyian éljük robottal teljes, küzdelmes életünket.

A községi jegyzőknek rigorozus, bírságokat kiszabó működésüknél is meg kell találni azt a módot és utat, mellyel a falusi nép lelkéhez és szívéhez férkőzhetnek, mert ezzel a munkánkkal nagy szolgálatot teszünk hazánknak, hogy megőrizzük és megnöveljük azt a kulturfölényt, amelyet ma bírunk szomszédainkkal szemben.

Horváth Antal dr.

SZOCIÁLIS ÜGYEK.

A hatáskör kérdésének elbirálásánál nem a felek által használt kifejezésmód, hanem a tényleg betöltött munkakör és a jogviszonynak valódi tárgyi természete az irányadó.

Igy tehát, bár a felperes névleg szolgaaltiszt volt, a valóságban gazdasági cél szolgálatában kocsis teendőket teljesitvén, őt gazdasági cselédnek kell tekinteni.

Gazdasági cselédnek nem az 1907:XL. t.-cikkben, hanem azon kivül eső — magánjogi — jogcimen alapuló követelései nem a közigazgatási hatóságnak, hanem a rendes biróságnak elbirálása alá tartoznak. Ilyen pl. a gazdasági cselédnek a volt szolgálatadóval szemben állandó nyugellátás iránt támasztott igénye.

A Hatásköri Biróság 1934 Hb. 34/8. sz. határozatának indokolásából.

A hatáskör kérdésének elbirálásánál nem a felek által használt kifejezések, hanem a tényleg betöltött munkakör és a jogviszonynak valódi tárgyi természete az irányadó.

E szerint pedig a felperes az alperesnél csak névleg volt szolgaaltiszt, a valóságban azonban gazdasági cél szolgálatában kocsis teendőket teljesitett és igy őt az 1907:XLV. t.-c. 1. §-ában foglalt fogalommeghatározás értelmében gazdasági cselédnek kell tekinteni annál inkább, mert szóbeli szerződéssel, felmondás kikötésével és munkakönyvvel alkalmazták őt s mert az 1912:LXV. t.-c. 5. §-a a felmondás mellett alkalmazottakat, valamint azokat, akiknek illetményei külön szerződéssel nyertek megállapitást, kiveszi a nyugdijra jogosult állami közszolgálati alkalmazottak közül.

Már pedig gazdasági cselédek részéről a volt szolgálatadóval szemben ellátás iránt támasztott igények elbirálására a Közigazgatási Biróságnak nincsen hatásköre, mert a Közigazgatási Biróságnak gazdasági cselédügyekben korábban fennállott hatáskörét az 1907:XLV. t.-c. 62. §-a az eljárásra hivatott fórumok rendjének megváltoztatásával végleg megszüntette.

A Közigazgatási Biróság különben is csak olyan ügyekben járhat el, amelyek alsófokon is közigazgatási utra tartoznak.

Már pedig gazdasági cselédeknek a volt szolgálatadójukkal szemben csupán az 1907:XLV. t.-c.-ben szabályozott igényei érvényesithetők közigazgatási uton. Ezek közé az állandó nyugellátás iránt támasztott igény nem tartozik, mert ilyen igényt az emlitett törvény egyáltalán nem ismer.

Minthogy tehát a felperes kereseti igénye nem az 1907:XLV. törvénycikken, hanem esetleg azon kivülesö magánjogi jogcimen alapul; továbbá, minthogy általános hatásköri szabály, hogy a magánjogi jogviszonyból felmerülő vitás ügyek, amennyiben a törvény kivételt nem tesz, rendes biróság elé tartoznak; végül, minthogy a kereseti igény a kifejtettek értelmében az 1907:XLV. t.-c. 62. §-ában szabályozott közigazgatási eljárás alá nem vonható; mindezeknélfogva azt a hatásköri összeütközést, amely a jelen ügyben a m. kir. Közigazgatási Biróság és a sz.-i kir. törvényszék, mint rendes biróság között az 1907:LXI. t.-c. 7. §-a első bekezdése 1. pontjában megjelölt módon, azaz nemleges értelemben merült fel, a rendes biróság hatáskörének megállapitásával kellett megszüntetni. (1934 dec. 10.)

A balesetek elleni védekezést és első segélynyujtást tartalmazó alispáni szabályzat.

Sopron vármegye alispánja 2210/1935. szám alatt a vármegye területén előforduló közlekedési és egyéb balesetek elleni védekezésről és az első segélynyujtásról a következő szabályzatot adta ki:

Az egyén testi épségét veszélyeztető balesetek statisztikai számadatai nemcsak a számok fokozódó növekedését mutatják, hanem felkeltik a figyelmet különböző természetű balesetek okozóira. Nevezetesen a fejlődő közlekedés áldozatokat szed az utakon, a gyári és egyéb üzemek, valamint a gépek veszélyeztetik az ott foglalkoztatott alkalmazottak testi épségét, de nem csekély a család háztartásában előforduló véletlen balesetek száma sem. A statisztikai számadatok tanuságot tesznek arról is, hogy bármennyire tökéletesek a balesetek elleni védelmi eszközök és intézkedések, mégsem elegendők arra, hogy a baleseteket megakadályozzák. A preventív intézkedések elégtelensége folytán a balesetet ért egyén ápolásáról, a veszélybe jutott emberi élet megmentéséről kell gondoskodni.

A vármegyém területén előforduló közlekedési és egyéb balesetek elleni védekezést, az elsősegélynyujtást a fennálló törvényes rendelkezések szigorú végrehajtásával, továbbá a községi és körjegyzőségi székhelyeken felállítandó segélyállomások valamint az utak melletti segélyőrhelyek létesitésével kivánom egységesen megszervezni s azokat az egyszerü feladatukon — (balesetet ért egyének oltalmán) — tulmenőleg a falu közegészségügyi szolgálatába szervesen beleilleszteni.

Az egységes szervezés és működés irányelveit az

alábbi pontokban összefoglalt szabályzatban ismertetem:

1. *Az első segélynyujtás szervei.*

a) Segély-állomások; *b)* Segélyt nyujtó őrhelyek; *c)* Gyárak és veszélyes üzemek; *d)* Cséplőgépek; *e)* Tűzoltóság; *f)* leventék mentőszemélyzete.

2. *A segélyállomások, azoknak felszerelése és a felszerelés elhelyezése.*

A vármegye valamennyi (számszerint 57) községi és körjegyzőségének székhelye „segélyállomás". A segélyállomás központja a jegyzőség épülete és a jegyzőség épületében őrzik a segélyállomáshoz tartozó felszerelést.

Egy-egy segélyállomás felszerelése:

a) *Segélyláda,* amely az országúti segélyhelyek felszerelésére vonatkozó nemzetközi határozatban előirt elsősegély nyujtáshoz szükséges eszközöket és anyagokat tartalmazza. (Itt az anyagok felsorolása következik a szabályzatban.)

b) *hordágy;* a m. kir. honvédség által rendszeresített typus,

c) a segélyállomást *jelző* nemzetközi *tábla,* az adományozó nevének feltüntetésével (kék alapon fehér mezőben vörös kereszt).

az *a)—b)* pontokban emlitett felszerelés a községi és körjegyzőség épületében, arra alkalmas és a segélyt nyujtók részére könnyen hozzáférhető helyiségben nyer elhelyezést. A felszerelést esetenkint a községi és körjegyző, illetőleg annak helyettese, esetleges távollétükben a házbeli megbízott adja ki a segélyt nyujtó szervnek.

A segélyállomás külső megjelölését, a jelzőtáblát a jegyzőségi épületen szembetünő helyen kell kifüggeszteni. A főútvonalakon elterülő jegyzőségi székhelyen, amennyiben a jegyzőségi épület a főútvonalon kívül esik, a főútvonalról a jegyzőségi épülethez vezető legközelebbi mellékut kereszteződésénél, a főútvonal melletti egyik oldalon felállítandó oszlopra kell a jelzőtáblát elhelyezni és az oszlopon a segélyállomás (jegyzőségi épület) irányát is meg kell jelölni.

Végül a segélyállomásokon, vagyis a jegyzőségi épületben a hirdetmények kifüggesztésére szolgáló helyen, kék alapon fehér mezőben vörös keresztt megjelölt táblán a pontos lakcím feltüntetésével a segélynyujtók teljes névsorát (lásd a következő 4. pontban felsoroltakat) is el kell helyezni. A névsor-mutató táblán fel kell tüntetni a községben (jegyzőségben) található, az első segélynyujtáshoz rendelkezésre álló segélyeszközök, gyógyszer- és kötözőanyagok raktározási helyét. Ezenkívül a névsort és esetenként a változást a községben szokásos módon (dobszó útján) közhírré kell tenni.

Tűzoltótestületek a gyógyszer- és kötözőanyagot a tűzoltószertárakban, a leventeegyesületek a segélyeszközöket és anyagfelszereléseket a jövőben is a jegyzőségi épületben, illetőleg a községi irodában őrzik.

3. *Segélyőrhelyek és azoknak felszerelése.*

A segélyőrhelyek helye az összes törvényhatósági és állami utkaparók utmenti mindenkori munkahelye.

A segélyőrhelyek felszerelése; segélytáska az előirt és az elsősegélynyujtáshoz szükséges legelemibb gyógyszer- és kötözőanyagokkal. (A szabályzatban itt az anyagok felsorolása következik.)

A segélytáskákat az utkaparók szolgálatukban (hivatásukkal összefüggő munkateljesítésük ideje alatt) állandóan maguknál tartják, megőrzik és a hiányzó anyagok pótlása végett az utmesternek, vagy közvetlenül a jegyzőségnek (Vörös Kereszt Fiókegyesület elnökének), szükség szerint jelentést tesznek. Az utmester ellenőrzi az utkaparókat és mindenkor meggyőződik arról, hogy az utkaparók a segélytáskát maguknál tartják-e, annak karbantartásáról kellően gondoskodnak-e, továbbá az utkaparók anyagpótlás iránti előterjesztését, valamint a segélynyujtással kapcsolatosan tett egyéb jelentésüket a megfelelő helyre (jegyzőséghez, a Vörös Kereszt Fiókegyesület elnökéhez) továbbitják.

A segélyőrhelyek megjelölésére, kék alapon fehér mezőnyben vörös kereszttel ellátott 30×20 cm méretű zászlócska szolgál, mely az utkaparók munkahelyét jelző zászlócskával egyazon rudacskára alkalmazandó.

4. *A segélyállomások személyzete.*

a) Az elsősegélynyujtásban képzett tüzoltók.

b) Az elsősegélynyujtásban kiképzett leventék.

c) Az ipartelepeknél és egyéb veszélyes üzemeknél (cséplőgépeknél stb.) az elsősegélynyujtásban kitanított alkalmazottak.

d) Az elsősegélynyujtásban képzett, önként jelentkező férfi vagy nő.

5. *Segélyőrhelyek személyzete.*

a) Az állami utkaparók.

b) A törvényhatósági utkaparók.

6. *A segélyt nyujtó személyzet kiképzése és működése.*

A 4. pontban felsoroltak kellő kiképeztetéséről a helyi tüzoltótestületek, leventeegyesületek és az ipartelepek, illetőleg a különböző erre kötelezett üzemek tulajdonosai gondoskodnak. A tüzoltótestületek lehetőleg arra alkalmas, olyan egyéneket képeztessenek ki, akik foglalkozásuknál fogva egyhelyhez vannak kötve, állandóan a községben tartózkodnak.

Az állami és törvényhatósági utkaparók, a járási főszolgabirák utján kijelölt helyen és időben tartandó 3—4 napos tanfolyamon nyerik el ezen hivatásuk teljesitéséhez a szükséges tudnivalókat.

Az elsősegélynyujtók főfeladata a közuti balesetet ért egyének, illetőleg a működésük területén bármely egyén (üzemi vagy véletlen balesete esetén) részére a segélynyujtás. A segélynyujtó ténykedése az első segitség adásán felül kiterjeszkedik arra is, hogy a balesetet ért egyént orvoshoz, szükség esetén a legközelebbi kórházhoz irányitsa, illetőleg a sérült elszállításáról gondoskodjék.

A segélytnyujtó minden egyes alkalommal működéséve! kapcsolatos tevékenységéről rövid tényleirással, vagy élőszóval jelentést tesz a községi- (kör)jegyzőhöz (Vörös Kereszt helyi Fiókegyesület elnökéhez), aki a bejelentett adatokat összegyüjti és megőrzi. Ezen bejelentési kötelezettség, valamint az adatoknak összegyüjtése nem érinti a fennálló rendelkezésekben előirt bejelentési kötelezettségeket és azokat továbbra is a szabályoknak megfelelően kell az illetékes helyre a bejelentésre kötelezetteknek továbbitani.

7. *A szervezéssel kapcsolatos kiadások fedezése és egyéb felmerülő költségek viselése.*

A segélyállomás felszereléséről, a segélyládák, a hordágyak, valamint a jelzőtábla beszerzési árának fedezetéről a jegyzőségi székhely-községek már az 1935. évi költségvetésükben gondoskodni tartoznak. Ugyancsak ezen községek viselik az elhasznált anyagok utánpótlásával felmerült kiadásokat is.

A segélyőrhelyek (a th. utkaparók munkahelyén lévő segélyőrhelyek) felszerelésének beszerzési költségét, anyagpótlások kiadásait, valamint a törvényhatósági utkaparóknak az oktatótanfolyamokra kirendelésük alkalmával felmerült utiköltségeit a vármegyei utalap viseli.

A leventeegyesületek és tüzoltóegyesületek gyógyszer- és kötözőanyagfelszerelésének beszerzése az illető egyesület keretén belül történik. A leventeegyesületek mentőfelszerelése azonos a segélyőrhelyek anyagfelszerelésével (l. a 3-ik pontban). A kiadások fedezésére az egyesületek a községtől, esetleg a Vörös Kereszt Egylettől, avagy annak helyi Fiókegyesületétől nyerhetnek anyagi támogatást.

A gyáraknál, veszélyes üzemeknél, valamint cséplőgépeknél a gyógyszer- és kötözőanyag felszerelésről, valamint annak beszerzéséről a 76.271/1899. K. M., 35.463/1899. B. M., 108.421/1927. N. M. M. a 73.595/1903. B. M., a 2150/1904, B, M., a 72.455/1924. B. M. és egyéb fennálló rendeletek értelmében a tulajdonosok kötelesek gondoskodni, ugyancsak a most idézett rendelkezések irják elő a mentőszemélyzetnek kiképeztetését; az erről való gondoskodást ugyancsak a tulajdonosok terhére rójják.

8. *Az elhasznált anyagok utánpótlása.*

A mentőállomás és segélyőrhely felszerelési tárgyaiért, valamint a gyógyszer- és kötözőanyagokért a kezeléssel megbizott egyén, a magánjogi szabályok értelmében, kártérítési felelősséggel is tartozik.

A segélyállomásoknál és segélyőrhelyeknél felhasznált anyagok azonnali pótlásáról a községi- (kör)jegyzőnek (a Vörös Kereszt Fiókegyesület elnökének) kell gondoskodni.

A tüzoltóegyesületek és leventeegyesületek anyagutánpótlásáról a tüzoltóparancsnok, illetőleg a leventeegyesület elnöke gondoskodik (lásd a 7. pont 3. bekezdését).

Az ipari és egyéb üzemeknél, valamint a cséplőgépeknél előirt anyagok utánpótlásáért az előbbi pontban felhivott rendelet értelmében a tulajdonos tartozik felelősséggel.

9. *A segélyállomások és őrhelyek ellenőrzése.*

A segélyállomások vezetője a községi- (kör)jegyző (a Vörös Kereszt Fiókegyesület elnöke). A vezető gondoskodik az állomás alkalmazottainak állandó nyilvántartásáról, segélyládák felszerelési anyagának utánpótlásáról, az alkalmazottak jelentésének összegyüjtéséről, azoknak irásbafoglalásáról, végül nyilvántartást vezet a jegyzőség (körjegyzőség) területén található és igénybevehető segélyeszközökről. A vezető állandó érintkezést tart fönn a helyi tüzoltótestületek és leventeegyesületek vezetőségével és figyelemmel kiséri ezen egyesületek keretén belül a segéynyujtó személyzet állandó és rendszeres kiképzési folyamatát.

A községi- és körorvosok a rendszeresen teljesitendő egészségügyi felügyeleteik alkalmával az üzemek stb. ellenőrzésén kívül megvizsgálják a segélyállomások és segélyőrhelyek felszerelését, a gyógyszer- és kötözőanyag készletét, az észlelt hiányok pótlására a vezetőt felhívják. Esetleges mulasztásról jelentést tesznek az I. fokú közegészségügyi hatósághoz. Ellenőrzési tevékenységükön kívül útmutatásokkal és tanitással látják el a segélynyujtó szerveket, illetőleg akalmazottakat. Évenkint legalább egyszer a 4. pontban felsorolt segélynyujtó személyzet minden egyes tagjának ezen hivatásához szükséges képzettségéről megfelelő vizsgáztatás útján meggyőződést szereznek és az eredményhez képest a segélynyujtó személy kieserültetéséről, illetőleg tanittatásáról gondoskodnak. Végül a községi és körorvos megfelel mindazon utasitásoknak, amelyeket a mentőszolgálattal kapcsolatosan a járásorvos és a megyei tiszti főorvos elrendel.

Az I. fokú hatóság a járási főszolgabíró, az egészségügyi szakelőadójának, a járásorvosnak közbenjöttével a felettes hatósági jogköréből folyó és előírt ellenőrzési tevékenységet fejt ki. A járási főszolgabirónak az ellenőrzési tevékenységén kívül elsőrendü feladatát képezi, hogy kellően gondoskodik a segélynyujtó személyzet folytonos és megfelelő kiképeztetéséről. A leventék és tüzoltók közül az arra alkalmas tagok részére a helyi Vörös Kereszt Fiókegyesület bevonásával a községi (kör-) valamint járásorvos által tartandó tanfolyamokat rendeztet. Állandó irányitója a közegészségügy szolgálatába állított mentési munkálatoknak.

*

A balesetek elleni védekezés, az elsősegélynyujtás a segélyállomások és segélyőrhelyek létesitésével csak első feladat, továbbmenő célkitüzésem, hogy ezen intézmény megindítója és kiegészítője legyen a falu közegészségügye helyes irányú és aktív munkában elősegített továbbfejlődésének. Erre lehetőséget nyujt azon körülmény, hogy vármegyém valamennyi községi és körjegyzőségében megalakultak a Vörös Kereszt Egyletnek fiókegyesületei. A Vörös Kereszt Fiókegyesületek egyik legfőbb működési köre a balesetek elleni védekezés, az elsősegélynyujtás. A fiókegyesületek ezideig névleges tagjai ezen emberbaráti feladatuk elvégzésével foglalkoztatást nyernek. Megismerik és közelebb férnek az egyesületükhöz, megértik annak törekvéseit. A segélyállomás és az elsősegélynyujtás intézményének kezdeti megindulásánál a Vörös Kereszt Fiókegyesület az ismert működési körével esetleg csak a keretet adja meg, de ezen segítségadásával érje el azt, hogy fogalma majd a falu közegészségügyét is magában zárja.

*

Sopron vármegye alispánja a kiadott szabályzat kapcsán a főszolgabirákhoz, községi és körjegyzőkhöz, községi előljáróságokhoz, a vármegyei tiszti főorvoshoz, a járási tiszti orvosokhoz, a községi és körorvosokhoz, a m. kir. államépítészeti hivatalhoz és a Vörös Kereszt Fiókegyesületekhez köriratot intézett és a nevezettek figyelmét ebben egyebek közt a következőkre hivta fel:

A segélyállomásoknak a szabályzat 2. pontjában felsorolt felszerelését a Magyar Vörös Kereszt Egylet központja útján egyenesen a jegyzőségek címére megrendelte.

A segélyőrhelyek és utkaparók részére megszabott gyógyszer- és kötözőanyagszükségletet az alispán nyilvános árlejtés útján fogja beszerezni. A leventeegyesületek a mentési munkálatok céljaira szolgáló gyógyszer- és kötözőanyafelszerelés tekintetében, a községi vagy körorvos meghallgatásával, a községi előljáróság utján kimutatás kapcsán sürgősen jelentsék be, van-e szükség és milyen utánpótlásra.

Az állami és törvényhatósági útkaparók részére a járási tiszti orvosok által vezetett oktatótanfolyamokra az állami és törvényhatósági útkaparók, valamint állandó napszámosok berendelése iránt a főszolgabirák a tanfolyam időpontjának kitüzése után keressék meg a m. kir. államépítészeti hivatalt és a hivatallal állapodjanak meg az utkaparó tanfolyamra berendelhetők létszámára nézve. A törvényhatósági útkaparóknak a tanfolyamra való berendelésével kapcsolatos útiköltségeket a vármegyei útalap viseli. A tanfolyamok befejeztével a szabályszerű utiszámlát érvényesítés és utalványozás végett hivatalos úton az alispánhoz kell felterjeszteni. Az állami útkaparók költségmegtérítéséről a m. kir. államépítészeti hivatal gondoskodik.

A járási tiszti orvosok által vezetett tanfolyamokon az útkaparókon kívül az önként jelentkezők is részt vehetnek. Kívánatos, hogy a tűzoltótestületeknek, gyáraknak és üzemeknek a mentési munkálatok elvégzésére bejelentett olyan alkalmazottai, akik ezideig még rendes kiképzésben nem részesültek, ezeken a tanfolyamokon nyerjék el a képesítést. Az I. fokú közegészségügyi hatóság, a községi és a körorvosok útján megállapítani tartozik, hogy az előbb említett alkalmazottak jártasak-e az elsősegélynyujtásban. A bejelentett, de segélynyujtásban járatlan alkalmazottak tanfolyamra küldésére a munkaadókat kell kötelezni. A tanfolyamok lefolyásáról, a résztvevők névsorának közlésével a főszolgabírák az alispánhoz részletes jelentést terjesszenek fel. A tanfolyamon képesítést nyert személyzet részére a községi és körorvosok székhelyeiken legalább félévenkint tartsanak egy-egy ismétlő előadást.

A bevezető tanfolyamokon, valamint a körorvosok által tartandó előadásokon az előadók részére az alispán segédeszközként való felhasználásra dr. Körmöczy Emil szerkesztésében megjelent „Első segítségnyujtás" c. képekkel illusztrált szakkönyvet rendelte meg. Ezt valamennyi községi elöljáróság és a Vörös Kereszt Fiókegyesület is meg fogja kapni abból a célból, hogy az mindenkor a segélytnyujtó személyzet rendelkezésére álljon.

A főszolgabírák a járási tiszti orvosok bevonásával tartott egészségügyi értekezleten a berendelt községi és körorvosokkal részletesen tárgyalják meg a balesetek elleni védekezést és elsősegélynyujtást és itt állapítsák meg a félévenkint tartandó előadásoknak a rendszeresitését.

IRODALOM.

Észtország alkotmányfejlődése.

A Jahrbuch des öffentlichen Rechts című német vállalkozás 1935. évi 22. kötetében (Verlag von J. C. B. Mohr [Paul Siebeck] Tübingen, 1935) jelent meg Csekey Istvánnak, a Szegeden szekelő Ferenc József tudományegyetem kiváló politika-professzorának az 1929—1934. évi észt alkotmányfejlődést ismertető nagyértékü németnyelvü dolgozata. (Die Verfassungsentwicklung Estlands 1929—1934).

A kiváló szerző régi munkatársa a Jahrbuch des öffentlichen Rechts-nek. A most emlitett évkönyv 16. kötetében ő tárgyalta az 1918—1928. évekre kiterjedően az észt alkotmányfejlődést és ugyancsak az emlitett vállalkozásban jelent meg már 1926-ban a szerzőnek „Ungarns Staatsrecht nach dem Weltkrieg" című munkája, majd pedig — 1931-ben — „Die Entwicklung des öffentlichen Rechts in Ungarn seit 1926" című dolgozata. Az utóbb megjelölt két dolgozat méltatásával a Magyar Közigazgatás-nak 1926. évi 48., illetőleg 1932. évi 20. számában foglalkoztunk.

A szerző rendszere az emlitett munkák tekintetében az volt, hogy saját fejtegetéseiben megvilágította a jogi szabályozás tételeit, azután pedig a fontosabb jogszabályok szövegét közölte német fordításban. Ugyanezt a rendszert követi most a szerző az utolsó öt esztendő észt alkotmányfejlődésének megvilágítása során is. Saját fejtegetéseiben előbb jellemzi Észtországnak az 1933 október hóban bekövetkezett alkotmánymódosítást megelőző korábbi alkotmányos berendezését, azután az 1933 októberi alkotmányváltoztatás történetét és az alkotmánymódosító törvény rendszerét világítja meg. Mindezt követően külön fejezetekben foglalkozik a szerző az országgyülési reformmal, az államfő jogállásával, a kormánnyal, az igazságszolgáltatási szervezettel, az önkormányzati reformmal és az új alkotmány sajátságaival. Ezután a legfontosabb észt alkotmányjogi szabályok szövegének közlése, végül az észt alkotmányjogra vonatkozó, a nyugateurópai nyelvek valamelyikén megjelent irodalom anyagából kiszemelt bibliográfia következik a most ismertetett munkában. A magyar szerzők közül maga Csekey István nagyobbszámú dolgozattal szerepel ebben a bibliografiában és felsőházunk nagyérdemü elnökének, báró Wlassics Gyulának az észt alkotmányra vonatkozó francianyelvü értékes dolgozatára (Revue de Hongrie XXI.) is utal a bibliografiai összeállítás.

Csekey István évek során át volt az észt testvérnép dorpati egyetemén a közigazgatási jog professzora. Innen ered a nemzetközi irodalomban elismert kiváló hivatottsága, az észt alkotmányfejlődés és jogrendszer megvilágitására.

Eppen lapunk legutolsó száma tartalmaz méltatást egy másik kiváló jogászunknak, Egyed Istvánnak: Uj irány a modern alkotmányokban czimü könyvéről, mely a Magyar Közigazgatás könyvtárának 1. számaként jelent meg. Erre való hivatkozás kapcsán emeljük ki ehelyütt is a külföldi alkotmányfejlődés megismerésének azt a nagy fontosságát, amelynek tudata ma minden művelt népnél megvan. Jogos magyar

VÁROSI KÖNYVTÁR TATA

büszkeséggel jegyezzük fel, hogy az erre vonatkozó érdeklődés kielégítése terén Csekey István újabb munkája csatlakozik korábbi dolgozataihoz és az összehasonlító jogtudománynak újabb értékes szolgálatot tesz. *N. I.*

Adóügyi Kiskáté 1935. *Dr. Szepesy Mihály* ügyvéd, az Adózók Lapja szerkesztőjének összeállításában ez évben is (XV. évfolyamként) megjelent az adózó polgárság útmutatója, amely — a jogforrások megjelölésével — lexikon rendszerben tartalmazza az összes közszolgáltatásokat (adók, pótadók, járulékos adók, hitközségi adók, kamarai illetékek, vámok, stb.), adótörlési, bevallási, felmondási, végrehajtási s egyéb adóügyi eljárásokat, az adócsalási, jövedéki büntetőjog szabályait. A művet megfelelő beadvány-, panasz- és fellebbezés-minták teszik teljessé s ezzel minden adózó polgár részére jól használhatóvá. Ára 2 P. Megrendelhető az Adózók Lapja kiadóhivatalánál (V., Báthory-utca 24.)

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK.

(E rovatban csupán éves előfizetőinknek közigazgatási szakba vágó kérdéseire adunk véleményt. A községek és jegyzőségek előfizetése jogán csak azokat a kérdéseket vesszük figyelembe, melyek a jegyző, illetőleg vezető jegyző ellenjegyzésével is el vannak látva. A névtelen vagy illetéktelen kérdéseket mellőzzük. Az adott vélemények a kérdést eldöntöttnek nem tekintjük s arra minden tárgyilagos észrevételnek tért nyitunk.)

I.

Ki bocsátható államszámviteltani vizsgára? Folyamodhatik-e vizsgára bocsátás iránt az, aki az egyetemen nem hallgatta a számviteltani tárgyat, mert vidéken lakik, így nem járhat ilyen előadásokra?

Válasz. Államszámviteltani vizsgára az bocsátható, aki a középiskolai érettségi vizsgát letette és az államszámviteltani tanfolyamot valamelyik tudományegyetemen vagy jogakadémián hallgatta. Államszámviteltani tanfolyam hallgatása nélkül is vizsgára bocsátható azonban az, aki törvényhatósági, városi, községi vagyonkezelő hivatalban legalább egy éven át sikeresen működött, ha szolgálati helyén államszámviteli tanfolyamot nem tartanak és ha igazolja, hogy előmenetele a vizsga letételétől függ. A községi segédjegyzők szolgálata olyannak számít, mintha községi vagyonkezelő hivatalban teljesítenének szolgálatot. (84.)

II.

Van-e joga az elsőfokú rendőrhatóságnak mozgószínház előadásoknál a tulajdonos kérelme esetén pótszékek betételére engedélyt adni? Ha igen, mi az eljárás? — Van-e joga a mozielőadáson résztvevő szolgabírónak a helyszínen avagy másutt a tulajdonos szóbeli kérelmére pótszékek betételére engedélyt adni?

Válasz. A mozgófényképszínház befogadóképességét a 230.000/1925. B. M. r. szerint az illetékes elsőfokú tűzrendészeti hatóság (főszolgabíró) helyszíni szemle alapján kiadott használati engedélyben állapítja meg. Pótszékek beállítása tehát az engedélyezett számon felül tilos. A befogadóképesség új megállapítása és ehhez képest több ülőhely beállítása csak szabályszerű eljárás után hozandó új véghatározatban engedélyezhető. (74.)

III.

A választási törvény (1925:XXVI. t.-c.) 64. §-a értelmében az ajánló választók a választási elnöknél egy vagy két bizalmi egyéntnevezhetnek meg. Ezek nevét a választási elnök közli a szavazatszedő küldöttségi elnökkel. E bizalmiak a választási elnök által megállapított számban, külön megbizottakat alkalmazhatnak s nevüket a szavazatszedő küldöttségi elnöknek jelentik be. Ha a bizalmiak külön megbizottakat a szavazatszedő küldöttségi elnök felhívására nem jelölnek ki, ilyeneket a küldöttség elnöke alkalmaz. Véleményem szerint ha az ajánló választók bizalmiakat nem neveznek meg, akkor ilyenek nem lesznek, mert ilyeneket sem a választási, sem a szavazatszedő küldöttségi elnök nem alkalmazhat. Külön megbizottakat azonban a szavazatszedő küldöttségi elnök ily esetben is alkalmazhat. Helyes-e nézetem?

Válasz. A kérdéses eset nem fordulhat elő, mert ha az ajánlók a szavazás megkezdése előtt bizalmi egyéneket nem neveznek, az 1925:XXVI. t.-c. 67. §-ának (8) bekezdése értelmében a bizalmi egyéneket a választási elnök jelöli ki. Ennélfogva a szavazatszedő küldöttség elnökének mindig módjában áll a bizalmi egyéneket, ha szükséges, megbizottak alkalmazására felszólítani. (76.)

IV.

Előterjeszthető-e a bíróságnál olyan kérelem, hogy a végrehajtás alatt álló ingatlan magánkézből eladassék?

Válasz. A K. K. H. Ö. 79. §-ának (12) pontja szerint a mező-, erdő-, szőlő- vagy kertgazdasági ingatlanra, úgyszintén kis- vagy nagyközségben fekvő házas beltelekre vonatkozóan a jelzálogos hitelező vagy az adós, ha az árverés ki van tűzve, legkésőbb harminc nappal az árverés határnapja előtt, azt a kérelmet terjesztheti elő, hogy a bíróság árverés helyett az ingatlannak végrehajtási árverés hatályával, bírói úton, magánkézből való eladását rendelje el. (L. 69.000/1934. P. M. számú rendelet 3. §-át Pénzügyi Közlöny 1935. évi 2-ik számának 18. old.). (85.)

V.

Az O. K. H. kötelékébe tartozó szövetkezet üzletvezetője az O. K. H. által nyújtott kölcsönökre vonatkozó telekkönyvi bekebelezési beadványokat — ideértve a törlési beadványokat is — díjazás fejében szerkeszt és nyujt be a bírósághoz. Ez a tevékenysége a zugírászat fogalma alá esik-e?

Válasz. Nézetünk szerint a kérdéses tevékenység az 1934:III. t.-c. 1. §-ában meghatározott fogalomkörbe vág és így a zugirászat vétségének fogalmát magában foglalja. Erről csak akkor nem lehetne szó, ha a kérdésben említett üzletvezető munkájáért nem számítana fel díjazást vagy más ellenszolgáltatást. (66.)

VI.

A vármegyei árvaszék egy hadban eltünt egyén és azóta már szintén elhalt neje kiskorú gyermekeinek örökösödési ügyében az atya holttányilvánítása tárgyában azt rendelte, hogy állapítsam meg, hogy a kiadott miniszteri rendelkezés értelmében a halálesetet fel volna-e jegyezhető? Kérem annak szíves közlését, hogy a rendelkező hatóság melyik miniszteri rendeletre gondolt, amely a fentiek végrehajtását lehetővé teszi?

Válasz. A kérdéses esetben legcélszerűbb eljárás az, ha az elöljáróság az eltüntre vonatkozó hiteles adatok közlésével közvetlenül a m. kir. honvédelmi minisztérium IV. osztályához (Budapest, XI. ker., Hadiklaktanya) fordul, annak megállapítása végett, hogy az eltünt halálesetére vonatkozó hiteles adatok rendelkezésre állanak-e? Igenlő esetben kérni kell az anyakönyvezés elrendelését. Tagadó esetben a holttányilvánítási eljárást kell megindítani. (75.)

HIRDETÉSEK

KÖZSÉGI ORVOSI PÁLYÁZAT.

2516/1935. szám. Székesfehérvári járás főszolgabírája.

Gárdony községben újonnan szervezett *községi orvosi állásra* pályázatot hirdetek.

Felhívom mindazon orvosokat, akik az állást elnyerni óhajtják, hogy orvosi oklevelüket, eddigi működésüket, a forradalmak és az idegen megszállás alatti magatartásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket *1935 április 30-án déli 12 óráig* hozzám nyujtsák be, mert a később érkező, vagy hiányosan felszerelt kérvényeket nem veszem figyelembe.

Az állás javadalma a 62.000/1926. B. M. rend. szerinti illetmények, a X. fizetési osztály 3-ik fokozatában megállapított, rendeletek szerint csökkentett fizetés, lakáspénz, havi 12 P orvosi rendelő díj, családi pótlék. A fizetőképes betegektől a vármegyei szabályrendeletben megállapított díjak szedhetők. Kötelességét a községi orvosokra vonatkozó törvények, rendeletek, vármegyei és községi szabályrendeletek szabályozzák.

A választást Gárdony községházánál f. év *május 1-én* 8 órakor fogom megtartani.

Székesfehérvár, 1935 április 10-én. 1—2

Jeszenszky Antal dr., főszolgabíró.

Kiadótulajdonos: dr. Némethy Károly.

A szerkesztésért felelős: dr. Mártonffy Károly.

PALLAS IROD. ÉS NYOMDAI R.-T., Budapest, V., Honvéd-u. 10. (Felelős: Tiringer Károly igazgató.) — Távbeszélő: 20-5-67, 20-5-68, 20-5-69.